



ROmagazine

24 juni 2024

De Jonge presenteert haastwerk en loopt zijn opvolger voor de voeten

Friso de Zeeuw

Het voorontwerp Nota Ruimte, dat Hugo de Jonge, eind vorige week de wereld in stuurde, laat de beleids- en vakwereld in vertwijfeling achter, vindt Friso de Zeeuw. 'Het is een onaf en vrijblijvend stuk. Hiermee loopt hij zijn opvolger voor de voeten.'

Een week voor de wisseling van de politieke wacht stuurt demissionair minister Hugo de Jonge nog snel een voorontwerp Nota Ruimte de wereld in. De rijksoverheid pakt na 25 jaar stilte haar taak in de ruimtelijke inrichting van Nederland weer op. Dat is hard nodig in het licht van alle ruimte-vragende opgaven die elkaar de komende decennia verdringen. Het gaat om een enorme woningbouwopgave, investeringen in de energievoorziening, ruimte voor waterwerken en defensie terreinen, aanpassingen aan de klimaatverandering, infrastructuur, bedrijventerreinen en transformaties in het landelijk gebied.

Na 25 jaar ziet het kabinet dat om de Randstad heen een soort Bandstad is ontstaan. En eindelijk krijgt ook Twente erkenning

De visie heeft het motto "Heel Nederland" meegekregen. De leidende gedachte 'sterker maken wat sterk is', vervangt het demissionaire kabinet door: 'sterker maken, wat sterker moet zijn'. Nadat de achtereenvolgende regeringen de opkomst van Eindhoven gemist hebben en daarna die van Zwolle, onderschrijft dit kabinet na 25 jaar dat om de Randstad heen een soort Bandstad is ontstaan. Daarin liggen onder meer Apeldoorn, Deventer, Ede-Wageningen en het hele middengebied van Brabant. De minister wil hier inzetten op extra woningbouw en economische ontwikkeling. Prima, beter laat dan nooit. Buiten die Bandstad krijgt nu eindelijk ook Twente erkenning.

Het wekt verbazing dat het gebied boven de regio Amsterdam, de regio Noord-Holland-Noord, met steden als Alkmaar en Hoorn buiten de Bandstad is gehouden en niet in aanmerking komt voor grootschalige woningbouwlocaties en economische ontwikkeling. Een breed scala van arbeidsplaatsen is daar met een half uur reistijd bereikbaar.

Toch denk ik dat de minister er beter aan had gedaan het uitbrengen van dit belangrijke beleidsstuk aan zijn opvolger over te laten. Daarvoor zijn meerdere redenen. De nota die nu voorligt, ademt haastwerk, is onevenwichtig en is op onderdelen niet realistisch. Een groot

bezwaar is dat de ambities in geen enkele verhouding staan tot het zicht op beschikbaar komen van middelen om al die ambities te bekostigen. Erger nog: de financiële paragraaf ontbreekt volledig. Niemand verwacht een uitgebreid dekkingsplan, maar het feit dat elke financiële indicatie ontbreekt, reduceert de nota - om het wat overdreven te zeggen - tot het vrijblijvend inkleuren van landkaarten.

Het feit elke financiële indicatie ontbreekt, reduceert de nota tot het vrijblijvend inkleuren van landkaarten

De huidige plannen voor de grootschalige woningbouw tot 2040 kampen nu al met een tekort van 39 miljard euro, inclusief de benodigde infrastructuur. Het departement heeft het in mei laten uitrekenen. Dit heeft dus alleen nog maar betrekking op omvangrijke woningbouwplannen die al in de pijplijn zitten. Het grootste deel van deze publieke investeringen zal van de Rijksoverheid moeten komen. Ter vergelijking: het relevante beschikbare budget in de nieuwe kabinetsperiode bedraagt 1,5 miljard euro per jaar.

Daarnaast komen nog de publieke kosten van de nieuw aangewezen woongebieden, infrastructuur, de wateropgave en de transformatie van het landelijk gebied. En bijvoorbeeld kosten van een programma om de economie van Zuid-Limburg, de zone Groningen-Assen en Twente een enorme boost te geven.

Bij maakbaarheid van de economie past sowieso een vraagteken. Je zou op zijn minst een deugdelijke ruimtelijk-economische analyse en een daarop gebaseerd structuurbeeld verwachten, maar dat is nog niet beschikbaar is. Dat komt later.

De Nota Ruimte staat bol van “Water en bodem sturend”. Dit in de basis zinvolle sturingsprincipe dreigt door te slaan in nieuwe verbodsbepalingen en kostenverhogende geboden. Het in beleids-chinees gehulde ‘Afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving’ en de ‘Maatlat klimaatadaptieve, groene en bebouwde omgeving’ getuigen hiervan.

Ruimtelijke kwaliteit krijgt terecht aandacht in de nota, maar ook dat wordt niet concreet

Ruimtelijke kwaliteit krijgt terecht aandacht in de nota. Maar waar het rijksbeleid daar concreet iets aan kan doen, blijft actie achterwege. Mega-windturbines worden nu in kader van regionale energie strategie-plannen (RESSen) als hagelslag over de Nederlandse landschappen uitgestrooid. Maar het uitgebreide energiehoofdstuk maakt aan deze voor de ruimtelijke kwaliteit desastreuze aanpak geen einde.

Hugo de Jonge ziet het voorontwerp Nota Ruimte als ‘overdrachtdossier’ voor zijn opvolgster. Door dat in de vorm van officieel publiek beleidsstuk te doen, loopt hij Mona Keijzer voor de voeten, want die wil ongetwijfeld andere accenten zetten. Denk alleen maar aan het perspectief voor het landelijk gebied.

Ik verwacht dat een ‘eigen’ ruimtelijke nota van het nieuwe kabinet niet voor het einde van dit jaar verschijnt. Intussen verkeren allen die met de inrichting van ons land te maken hebben in de onduidelijke situatie over de status en inhoudelijke betekenis van dit incomplete werkstuk. Een onwenselijke situatie die gemakkelijk vermeden had kunnen worden.